

НАЦИОНАЛНА СТОКОВА БОРСА

БОРСОВ

ПРАВИЛНИК

ПЛОВДИВ, ДЕКЕМВРИ 2020 ГОД.

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	1
I. ВИДОВЕ СДЕЛКИ, СКЛЮЧВАНИ НА НСБ	3
II. РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРУПИТЕ И ВИДОВЕТЕ СТОКИ, ТЪРГУВАНИ НА НСБ	3
III. РЕД ЗА СЪЗДАВАНЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА БОРСОВИТЕ КРЪГОВЕ	4
IV. ПРАВИЛА ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА СДЕЛКИТЕ	5
V. РЕД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СДЕЛКИТЕ	12
VI. ИЗИСКВАНИЯ И РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЧЛЕНОВЕ И ЗА ТЯХНОТО ВРЕМЕННО ИЛИ ОКОНЧАТЕЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ БОРСОВАТА ТЪРГОВИЯ	13
VII. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ВРЕМЕННО ПРЕУСТАНОВЯВАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА С ОПРЕДЕЛЕНИ СТОКИ	15
VIII. ИЗИСКВАНИЯ, КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ СПАЗВАТ ОТ БРОКЕРИТЕ	16
IX. ПРАВИЛА ЗА ВОДЕНЕ НА БРОКЕРСКИ ДНЕВНИЦИ	17
X. РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИЗВЪРШВАНИТЕ УСЛУГИ И ТЕХНИТЕ ЦЕНИ	17
XI. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА НАЛАГАНЕ НА САНКЦИИ НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА СТОКОВАТА БОРСА И НА БРОКЕРИТЕ	18
XII. РЕД, ВИД И НАЧИН ЗА ОГЛАСЯВАНЕ И ПУБЛИКУВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ОТНОСНО ТЪРГУВАНИТЕ СТОКИ И СКЛЮЧЕНИТЕ СДЕЛКИ	19
XIII. ПРИНЦИПИ И РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТЪРГУВАНИТЕ СТОКИ, БОРСОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ И ПРЕДСТАВЛЯВАЩИТЕ ГИ БРОКЕРИ НА ЛИЦА, УЧАСТВУВАЩИ В БОРСОВАТА ТЪРГОВИЯ	19
XIV. ДРУГИ ВЪПРОСИ, ОПРЕДЕЛЕНИ В ЗАКОНА ЗА СТОКОВИТЕ БОРСИ И ТЪРЖИЩАТА	19

НАЦИОНАЛНА СТОКОВА БОРСА АД

БОРСОВ ПРАВИЛНИК

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1./1/. Национална стокова борса /НСБ/ е организиран пазар на определено място, на което са създадени условия за сключване на борсови сделки със стоки между търговци чрез посредничеството на брокери в определени часове и по предварително определен и публично оповестен ред. Национална стокова борса осигурява на членовете си и на техните клиенти равни условия за участие в борсовата търговия.

/2/. НСБ организира и провежда курсове за обучение за брокерска дейност въз основа на одобрен от Държавната комисия по стоковите борси и тържищата учебен план.

Чл.2 НСБ е акционерно дружество с едностепенна система на управление, получило лиценз от Държавната комисия по стоковите борси и тържищата за извършване на дейност като стокова борса.

Чл.3 Органите за управление на НСБ са: Общо събрание на акционерите, Съвет на директорите, Борсов комитет.

/1/ Общото събрание на акционерите:

1. Изменя и допълва Устава на дружеството
2. Увеличава и намалява капитала
3. Преобразува и прекратява дружеството
4. Избира и освобождава членовете на Съвета на директорите и определя възнаграждението им.
5. Назначава и освобождава дипломиран експерт - счетоводител.
6. Одобрява годишния счетоводен отчет след заверка от назначеният експерт - счетоводител.
7. Назначава ликвидатори при прекратяване на дружеството освен в случай на несъстоятелност.
8. Освобождава от отговорност членовете на Съвета на директорите.
9. Приема борсовия правилник след одобряване от Борсовия комитет.
10. Определя Председателя на борсовия арбитраж.
11. Приема Правилник на борсовия арбитраж.
12. Създава Борсовия комитет, избира представители на акционерите в него и утвърждава временния му поименен състав.
13. Разглежда жалби на лица, на които е отказано да бъдат приети за членове на борсата.
14. Решава други въпроси, предоставени на неговата компетентност от Закона и Устава.

/2/. Съветът на директорите:

1. Изработва Борсовия правилник за дейността на дружеството.
2. Осигурява спазването на закона, устава и борсовия правилник от участниците в борсовата търговия.
3. Определя видовете стоки, търгувани на борсата и преустановява временно или окончателно търговията с определени стоки при условията и по реда на Борсовия правилник.
4. Приема членове на стоковата борса и ги отстранява временно или окончателно от борсовата търговия при условията и по реда на Борсовия правилник.
5. Организира и контролира плащанията по сключените сделки.
6. Организира изграждането и подпомага функционирането на клирингова система за гарантиране на задълженията по сключените борсови сделки.
7. Приема решения и издава нареждания във връзка с упражняването на правата си.
8. Налага санкции на членовете на стоковата борса при нарушение на Закона за стоковите борси и тържищата, актовете по прилагането му, Борсовия правилник, както и на нарежданията и решенията по т.7.

9. Организира управлението и контрола върху фондовете на борсата съгласно закона, устава и настоящия правилник.

10. Упражнява други права, които са му предоставени със закона, устава и Боровия правилник.

/3/. СД упражнява контрол върху собствеността и финансите на Национална стокова борса и носи отговорност за защитата на интересите на акционерите по отношение на тази собственост. За целта може да наема за своя сметка одитори, консултанти или експерти за проверки по определени проблеми.

/4/ Боровият комитет /Комисията по чл. 27 ал. 2 от ЗСБТ/ предлага на СД проекторешения за:

1. Приемане на Боровия правилник.

2. Определяне видовете стоки, търгувани на борсата и преустановяване временно или окончателно търговията с определени стоки при условията и по реда на Боровия правилник.

3. Приемане членове на стоковата борса и тяхното отстраняване временно или окончателно от борсовата търговия при условията и по реда на Боровия правилник.

4. Налагане на санкции на членовете.

5. Разрешаване на нетърговски и/или неимуществени спорове между членове на борсата и брокери.

Чл.4 Съставът и редът за създаване на Боровия комитет /БК/ е както следва :

1. БК е в състав : Председател и шест члена.

2. Председател на БК е Изпълнителния директор на НСБ АД.

3. Съставът на БК се определя по следния начин :

а/ двама членове се избират измежду акционерите на дружеството от Общото събрание на дружеството;

б/ двама членове се избират измежду членовете-неакционери на дружеството на тяхно Общо събрание;

в/ двама членове се избират измежду брокерите, акредитирани на борсата, на тяхно Общо събрание.

4. След попълване на състава си по горе посочения ред, БК приема Правилник за работата си. Правилникът му задължително съдържа:

- начинът за свикване и оповестяване на дневният ред;
- кворумът за провеждане на заседанието;
- редът и начинът за вземане на решения.

5. До конституирането на Общото събрание на членовете-неакционери на борсата и Общото събрание на брокерите, акредитирани на борсата, временният състав на БК се утвърждава от Общото събрание на Национална стокова борса АД.

6. Член на БК не може да бъде едновременно представител на акционер, член на борсата и брокер.

Чл.5./1/. За оперативно ръководство и изпълнение на своите и на Общото събрание на акционерите решения Съветът на директорите избира Изпълнителни директори.

/2/. Изпълнителните директори:

1. Организируют цялостната дейност на борсата.
2. Представяват дружеството пред трети лица.
3. Определят водещи на борсовите кръгове.

4. Налагат предвидените в този правилник санкции на брокерите и на служителите на борсата.

I. ВИДОВЕ СДЕЛКИ, СКЛЮЧВАНИ НА НСБ

Чл.6. На НСБ се сключват следните видове сделки :

1. “Сделка с незабавно изпълнение”/spot сделка/, при която страните по сделката са договорили доставка на налични стоки и задълженията по които се изпълняват в срок до 10 работни дни след сключването им. Не се допускат spot сделки с международен характер.
2. “Форуърдна сделка”/в т.ч. и флотан/, при която страните продават или купуват стока по цена, определена при сключването ѝ, като са установили датата на доставянето.
3. “Фючърсна сделка”, по която страните по срочната сделка поемат задължение за покупко-продажба на определен вид стока на предварително определена дата по цена, определена в деня на сключване на фючърсната сделка. Изпълнението на фючърсната сделка се осигурява чрез системата за клиринг в съответствие с поръчаното от страните.
4. “Опционна сделка”, е сделка между страните в определено време срещу заплащане на определена такса една от страните да придобие право чрез едностранно изявление да бъде купувач, съответно продавач, на определен вид стока с предварително определена цена и в определен срок. Другата страна поема задължението да бъде насрещна страна по сделката.

Чл.7. Борсова сделка се сключва от името на члена на НСБ за негова сметка или за сметка на клиента му. При сделки за сметка на клиенти членът сключва с тях отделен договор.

Чл.8. Член на НСБ може да прави предложение за сключване на сделки само чрез акредитирани на НСБ правоспособни брокери. На една борсова сесия в един борсов кръг може да участва само един брокер на един член на НСБ.

II. РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРУПИТЕ И ВИДОВЕТЕ СТОКИ, ТЪРГУВАНИ НА НСБ

Чл.9./1./ До оттъргуване на борсовите сесии се допускат само стоки отговарящи на определени стандартни изисквания по видове, определени от Съвета на директорите на НСБ, съгласувано с Борсовия комитет.

/2./ Съветът на директорите групира видовете стоки по групи в съответствие с групите стоки съгласно Български държавни стандарти, хармонизирани с международните стандарти.

/3./ Съветът на директорите образува борсови кръгове на основата на стоковите групи и/или видовете стоки или изисквания на нормативен акт.

/4./ – отменена

/5./ Стоките, предмет на борсовата търговия, както и допълнените с решение на Съвета на директорите, съгласувано с Борсовия комитет, следва да бъдат официално оповестени минимално 14 дни преди датата на започване на търговията с тях.

Чл.10./1./ За създаване на условия за договаряне на бонификации и рефакции между страните по сделките СД има право да определя типизирани качествени параметри на стоки, разбираани като “Средно добро качество” /F.A.Q./

/2./ Качествените параметри на борсовите стоки подлежат на промяна при всяко изменение на Българските държавни стандарти.

Чл.11. С решение на СД за фючърсните контракти се определят:

1. стоките, допуснати за търговия на НСБ със следните характеристики:
  - а/ код на стоката
  - б/ наименование на стоката

- в/ мерна единица
- г/ минимално количество за борсово оттъргуване /партида/.
- д/ стъпки за наддаване
- е/ ценови отклонения
- ж/ ограничения в обема на търговията.
- з/ ограничение в откритите позиции.

2. датата, от която стоките могат да бъдат включени за оттъргуване на борсовите сесии.

III. РЕД ЗА СЪЗДАВАНЕ, ФУНКЦИОНИРАНЕ НА БОРСОВИТЕ КРЪГОВЕ

Чл.12. Съветът на директорите на НСБ образува борсови кръгове за търгуване по групи или видове стоки при условие, че най-малко 20 члена на НСБ заявят намерение да търгуват със съответните групи или видове стоки.

Съветът на директорите на НСБ може да образува борсови кръгове за търгуване и с фючърсни контракти и опции върху дериватни финансови инструменти при стриктно спазване на правилата за търговия, предвидени в Закона за стоките борси и тържищата и настоящия правилник.

Чл.13. Членовете на НСБ упражняват правото си на търгуване на единен борсов кръг.

Чл.14. Борсовата търговия се провежда на сесии на пода на НСБ.

Чл.15. (1) Според спецификата на стоките и стоките групи в единния борсов кръг, се образуват следните борсови подкръгове:

Първи борсов подкръг – “Продукти от растителен произход”;

Втори борсов подкръг – “Хранителни продукти”;

Трети борсов подкръг – “Нехранителни стоки”;

Чл.16. На един борсов под в един момент може да се търгува само с един вид стока.

Чл.17. Водещият сесията обявява началото на оттъргуването на борсовия кръг със звуков сигнал и подканва брокерите да започнат обявяването на своите заявки според реда на подаването им.

Чл.18. Брокерите, акредитирани за търговия в съответния борсов кръг, обявяват своите заявки според поредността на регистриране на заявките си.

Чл.19. Оттъргуването в борсовия кръг се извършва съобразно Графика за провеждане на борсовите сесии.

Чл.20. - отменен.

Чл.21. Търгуването на борсовия кръг продължава до оттъргуване и на последната заявка за покупка или продажба на съответната борсова стока, но не по-дълго от времето, определено с Графика за провеждане на борсовите сесии. Водещият обявява края на оттъргуването със звуков сигнал, а след това обявява този факт и на глас.

Чл.22. Водещият борсовия кръг може да прекъсне търговията на него за не повече от 10 минути, като с това действие не трябва да се спира оттъргуването на вече подадени заявки за продажба или покупка. Водещият може да прекъсне оттъргуването и преждевременно в случаи, когато е нарушена обективността на оттъргуването на подадените заявки като обявява на глас този факт.

Чл.23. След приключване на оттъргуването участващите в него брокери са длъжни да напуснат веднага борсовата зала.

Чл.24. Между отделните борсови кръгове, т.е. от края на единния борсов кръг до началото на следващия се оставя не повече от 15 минути пауза.

Чл.25. Ако броят на подадените оферти или на сключените сделки на един борсов кръг падне под 20 в продължение на 10 последователни дни на търгуване, Съветът на директорите взема решение за временно преустановяване дейността на кръга, за което незабавно уведомява ДКСБТ.

Чл.26. - отменен

IV. ПРАВИЛА ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА СДЕЛКИТЕ

ОБЩИ ПРАВИЛА

Чл.27./1/. Сделка с борсова стока е сключване на договор за покупко-продажба на стока, при договорен срок за изпълнение, договорени условия за доставка, договорена цена и предварително определени качествени стандартни показатели между членовете на НСБ, имащи право да търгуват на борсовите кръгове. Борсовата сделка се договаря по време на провежданите борсови сесии.

/2/. Борсовите договори се подписват от Изпълнителния директор на НСБ. В случаите, когато борсовите договори се подписват от упълномощено/и от него лице/а, това обстоятелство трябва да бъде изрично отбелязано в борсовия договор, като се посочи номерът на пълномощното, с което е упълномощено съответното лице/а и копие от същото се прилага към борсовия договор.

Чл.28. На НСБ се сключват :

1. договори за покупко-продажба с незабавно изпълнение /или типизирани спот контракти/ и срок на доставка 10 работни дни.
2. договори за покупко-продажба и доставка /или типизирани форуърдни контракти/за срок до 45 работни дни.
3. типизирани фючърсни контракти за срок до 3, 6, 9 или 12 месеца.
4. сделки за покупко-продажба на опции със срок за изпълнение 3, 6, 9 и 12 месеца.

Чл.29./1/. Борсови сделки се сключват само за видове стоки, предварително утвърдени от Съвета на директорите на НСБ, съгласувано с Борсовия комитет и официално оповестени в сроковете по чл.9.

/2/. До оттъргуване в един борсов кръг се допускат стоки от една стокова група или само един вид стока.

РЕД ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА БОРСОВИТЕ СЕСИИ

Чл.30. (1) Борсовите сесии се провеждат по график, определен от Съвета на директорите, в борсовата зала на НСБ в гр. Пловдив, бул. “България” № 4 при спазване изискванията на този Правилник.

(2) Сесиите на всички борсови кръгове в частта им за сделки с незабавно изпълнение и форуърдни сделки се провеждат при спазване на следните правила:

- ценовото ниво, от което започва договарянето на сделките е цената на откриване, която се указва, закръглена до един лев.
- стъпката за движение на цената е един лв
- максималното отклонение на цените по сключени сделки не може да бъде по-голямо от $\pm 20\%$ от цената на откриване

(3) цена на откриване се формира при наличие на не по-малко от 5 конкурентни заявки за една и съща стока /”купува” или “продава”/ по следната методика: През първите 15 минути от началото на сесията Водещият приканва брокерите, които са подали конкурентните заявки, да се договорят за нивото на цената на откриване. В случай че брокерите не постигнат договореност, цената на откриване се формира от Водещия като се елиминират най-високата и най-ниската заявена цена и от останалите се изчислява средна аритметична стойност.

(4) Ако за определена стокова позиция броят на конкурентните заявки е по-малък от пет се прилагат разпоредбите на чл. 59 и чл. 60.

(5) Сесиите на всички борсови кръгове в частта им за фючърсни и опционни сделки се провеждат при спазване на процедурата по ал. 2, като базата за формиране на цената на откриване са цените по всички заявки /”купува” и “продава”/.

(6) В случаите, когато разпоредбата на алинея 3 на настоящия член е неприложима, цената на откриване е равна на началната цена по съответната подадена заявка.

Чл.31. Борсовите сесии се ръководят от Водещ, утвърден от Изпълнителния директор. Водещият:

1. ръководи борсовите сесии, като следи за спазване на Борсовия правилник.
2. съдейства на брокерите при възникнали недоразумения
3. отстранява от борсовата зала брокери, които нарушават реда и правилата за търговия
4. След приключване на сесията предоставя информация на Секретариата за изготвяне на протокол за проведената борсова сесия.

Чл.32. Борсовите сесии приключват с договарянето на последната заявка от списъка на заявките, подадени за търгуване на сесията. В случай, че оттъргуването на заявките надхвърля времетраенето на борсовата сесия, Водещият я закрива след приключване на договарянето на последната заявка, при която е надхвърлено времетраенето на сесията.

Чл.33. До участие в борсовата търговия се допускат:

1. акционерите на НСБ, които са членове по право, но при условие, че отговарят на изискванията на този Правилник.
2. членовете на НСБ, заплатили членска такса.

Чл.34. За присъствие в борсовите сесии се регистрират и допускат брокери, вписани в регистъра на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата за извършване на брокерска дейност и сключили договор за борсово представителство с член на НСБ. Брокерите, които нямат подадени заявки за конкретната сесия, нямат право да търгуват на нея.

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА

Чл.35. На борсата се търгува със заявени от брокерите борсови стоки, съобразно постъпилите в Секретариата заявки.

Чл.36. Всяка заявка за покупка или продажба, при фючърсни и опционни сделки, трябва да съдържа следните задължителни параметри:

- 1.Номер сесия/дата;
- 2.Код на борсовия кръг;
- 3.Входящ номер на заявката по брокерския дневник;
- 4.Името и кода на брокера;
- 5.Купува/продава;
- 6.Вид на сделката;
- 7.Вид контракт ;
- 8.Наименование и код на стоката;
- 9.Количество, което се посочва по брой партиди. Размерът на партидите по всяка стокова позиция се определя от Съвета на директорите. Доставка може да се отклонява максимално 5% от посоченото количество;
10. Качество на стоката.
- 11.Срок на доставка - посочва се месеца и годината на доставка, в противен случай се спазват сроковете за доставка според чл.37. т. 1.
- 12.Ценови условия - фиксирана, минимална продажна или максимална покупна цена. Ако не е уговорено друго, в цената не се включват транспортните разходи, ДДС, митни сборове, застраховки и др. елементи.
- 13.Място за доставка - код регион по Списъка на кодовете на регионите, утвърден от СД.

14. Срок на валидност на заявката.

15. Допълнителни условия - включват опаковка, маркировка, разфасовка, етикетировка, тара, норма на товарене и други.

16. При сделки с международен характер - условия на доставка по "Инкотермс '90" и валутата на цената.

„Чл. 36-А. /1/ Всяка заявка за покупка или продажба, при сделки с незабавно изпълнение и форуърдни сделки, трябва да съдържа следните задължителни параметри:

1. Входящ номер и дата.

2. Купува/продава

3. Указание дали заявката за покупка е по Закона за обществените поръчки, както и уникалния номер на обществената поръчка според електронния регистър на Агенцията за обществени поръчки.

4. Указание дали заявката за продажба е за продажба на държавно имущество.

5. Описание на стоката, включващо:

- наименование на стоквата група, ако е посочена
- наименования на стоките и техните кодове според приложимия класификатор
- количества по отделните стокви позиции
- модул на делимост
- допълнителни характеристики
- произход, сертификат за произход, срок на годност
- придружаващи документи – санитарно-хигиенни, за качество, финансови и др.
- опаковка и маркировка

6. Условия на доставка и плащане:

- място на доставка
- норма на товарене
- срок на доставка
- начин на плащане
- условия на плащане
- платени мита и данъци

7. Други финансови условия:

- граничен финансов ресурс (при покупка по ЗОП)
- начална цена „продава“ с/без ДДС
- начална цена „купува“ с/без ДДС
- гаранционен депозит

8. Други условия:

- срок на валидност на заявката
- начална дата на търгуване (по ЗОП и ПДИ)
- забележка

9. Наименование на борсовия член, подпис и печат.

10. Име, презиме и фамилия на брокера, подпис и регистрационен номер от Регистъра на брокерите на ДКСБТ.

11. Име и фамилия на длъжностното лице от борсовата администрация, подпис и печат.

/2/ От Секретариата на борсата на брокера се издава отрязък от заявката, който съдържа следните реквизити:

- Входящ номер и дата.
- Купува/продава
- Указание дали заявката за покупка е по Закона за обществените поръчки, както и уникалния номер на обществената поръчка според електронния регистър на Агенцията за обществени поръчки.
- Указание дали заявката за продажба е за продажба на държавно имущество.
- Наименования на стоките и техните кодове според приложимия класификатор
- Количества по отделните стокови позиции
- Срок на валидност на заявката
- Начална дата на търгуване (по ЗОП и ПДИ)
- Начална цена с/без ДДС
- Наименование на борсовия член, подпис и печат.
- Име, презиме и фамилия на брокера, подпис и регистрационен номер от Регистъра на брокерите на ДКСБТ.
- Вид сделка – с незабавно изпълнение или форуърд
- Име и фамилия на длъжностното лице от борсовата администрация, подпис и печат.

/3/ В Секретариата на борсата се съхранява екземпляр от заявката заедно с екземпляр от отрязъка за брокера, за целите на последващия контрол от страна на ДКСБТ.

Чл.37. Стандартизирани параметри по сделките с незабавно изпълнение, които не се посочват в заявката:

1. Срок за изпълнение/доставка/ на стоката - срокът на доставка не трябва да бъде по-дълъг от 10 дни за сделки за незабавно изпълнение или от 45 дни за форуърдни сделки след сключване на борсовия договор за покупко-продажба или трябва да съответствува на договорения месец на доставка. Купувачът определя срока за започване на доставката в графика за транспортиране.
2. График за доставка - купувачът предава на продавача графика за доставка минимално 5 дни преди началото на доставката.
3. Условия на доставка - разбира се стоката, намираща се и предадена от склада на продавача; начинът на транспортиране се определя в графика за транспортиране. При сделки с международен характер условията на доставка се разбират съгласно "Инкотермс'90".
4. Преминаване на собствеността и риска от погиване на стоката. Собствеността върху стоката преминава от продавача към купувача в мястото на доставка.
5. Приемо-предавателен протокол - съставя се от упълномощени представители на продавача и купувача.
6. Рекламационен иск. В случай на рекламации по отношение на качеството на стоката за меродавен се приема анализният протокол от пробата, взета от мястото на доставката според графика за доставка, като пробата трябва да бъде извършена в съответствие с валидните изисквания от лицензирана лаборатория. За останалите рекламации са валидни

нормативните разпоредби. Разходите, свързани с рекламациите се заплащат от страните по договора по споразумение.

7. Искова молба. В случай, че не се постигне споразумение по отношение на рекламациите по т.б, двете страни по договора могат да подадат искова молба до Борсовия арбитраж. Исковата молба трябва да бъде подадена най-късно до пет работни дни след отказ от споразумение на една от страните по договора.
8. Санкции за неизпълнение на договора - валидни за двете страни по договора са задължителните неустойки. Страните могат да договарят и допълнителни неустойки. В случай на неиздължаване на неустойките изправната страна предявява иск за решаване на спора пред Борсовия арбитраж. Отговорността на клиринговата система при неизпълнение се простира до размера на определената от Съвета на директорите задължителна неустойка. Страните нямат право да договарят неустойки, по-малки от задължителната неустойка. В случай на доброволно споразумение, страните по сделката съставят съответния протокол.

Чл. 37-А. /1/ За гарантиране на задълженията по борсови сделки с незабавно изпълнение и форуърдни сделки Национална стокова борса открива специална банкова сметка, обявена по официален и достъпен начин.

/2/ Гаранциите по сключените сделки се внасят от борсовите членове по специалната банкова сметка.

/3/ Гаранцията по всяка сключена сделка е в размер на неустойката, посочена в борсовия договор, както и таксите, дължими към борсата.

/4/ Гаранцията по всяка сключена сделка се внася най-късно до края на работния ден, следващ деня на сключване на сделката.

/5/ Борсовият договор за сключената сделка се заверява от борсата след ефективно внасяне на гаранцията.

/6/ Гаранцията по всяка сделка се освобождава след получаване на писмена декларация от борсовите членове за липса на претенции по сключения борсов договор.

Чл.38./1/. Брокерите са длъжни да регистрират сделките в Секретариата на борсата в деня на сключването им и да уведомяват членовете за сключените от тяхно име и за тяхна сметка сделки най-късно до края на работния ден след датата на сключване на сделката. Оформянето на договорите за сключени сделки се извършва до края на работния ден, в който е проведена съответната борсова сесия.

/2/. Брокерите са длъжни да уведомяват членовете за неофсетирани фючърсни и опционни сделки най-късно до края на първия работен ден след изтичане на крайния срок за офсетиране на сделките.

Чл.39./1/. Членовете са длъжни да уведомяват своите клиенти за сключените за тяхна сметка сделки най-късно до края на следващия работен ден след деня, в който са били уведомени от брокера за сключване на сделката.

/2/. Членовете са длъжни да уведомяват своите клиенти за неофсетирани в срок техни открити позиции по фючърсни и опционни сделки най-късно до края на следващия работен ден след деня, в който са били уведомени от брокера за това.

Чл.40./1/. При сделките с типизирани фючърсни контракти, утвърдени от Съвета на директорите задължителни за членовете на борсата са следните реквизити:

1. Видът на фючърския контракт според вида на стоката и срока на доставка;
2. Количеството, стандартизирано за всяка стока по партиди;
3. Цена;
4. Месецът на доставката на стоката по този контракт.

/2/. За членовете на борсата, търгуващи с фючърсни контракти са задължителни следните изисквания и ограничения при търговията на борсовите сесии:

1. Стъпката, с която се движи цената по време на борсовата сесия;
2. Диапазон /спред/ на изменение на цената в рамките на една борсова сесия;
3. Максимален брой открити позиции, които може да държи член на борсата за един или за всички котировъчни месеци;
4. Краен срок за закриване на позицията с обратна /офсетна/ операция, който изтича в последната работна седмица преди месеца на доставката;
5. Ако позицията не бъде закрыта чрез офсетиране фючърните контракти се трансформират в типизирани спот - контракти.

/3/. Фючърните контракти се сключват задължително само по време на провежданата борсова сесия.

Чл.41./1/. При опционните сделки, сключвани между членовете на борсата са задължителни следните параметри:

1. Актив, допуснат за опционна търговия /базов актив/;
2. Базовата цена, по която се продава или купува базовия актив, определена от Съвета на директорите.
3. Цената на опцията /премията/, която се договаря по време на борсовата сесия;
4. Краен срок за предивяване на опцията - в деня на изтичането на който може да се купи или продаде базовият актив по определената базова цена.

/2/. За членовете на борсата, търгуващи с опции са задължителни следните изисквания и ограничения :

1. Стъпка, с която се движи цената на базовия актив по време на борсовата сесия. СД има право да определя ценови редове на цените на базовите активи.
2. Диапазон /спред/ на изменение на цената на базовия актив в рамките на една борсова сесия.
3. Стъпка, с която си движи цената /премията/ на опцията по време на борсовата сесия. СД има право да определя ценови редове на премията по опциите.
4. Максимален брой открити позиции, които може да държи член на борсата за един или за всички котировъчни месеци.
5. Краен срок за закриване на позицията с обратна /офсетна/ операция, който изтича в последната работна седмица преди месеца, в който изтича срокът за предявяване на опцията.
6. Ако позицията не бъде закрыта чрез офсетна операция срлед изтичане на срока за предявяване тя се трансформира в типизиран спот - контракт.

/3/. Стандартизираните опционни контракти се утвърждават и допускат до търговия от Съвета на директорите.

/4/. Опционните контракти се сключват задължително само по време на провежданите борсови сесии.

Чл.42. Правоотношения по вече сключени на борсата типизирани фючърни и опционни сделки могат да бъдат прехвърляни само чрез сделки на борсата.

ТЕХНОЛОГИЯ ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА БОРСОВИ СДЕЛКИ

Чл.43. При подготовката и сключването на борсови сделки членовете на борсата и техните упълномощени брокери, включително и при сделки в полза на клиенти на членовете, следва да спазват следните основни правила :

1. Членът на борсата определя и възлага чрез поръчка за борсова сделка на брокера си оттъргуване на вида стока и обема на сделката, като му определя и параметрите на борсовата стратегия по време на борсовата сесия с оглед защита на собствените си интереси.
2. При установен контакт с клиент, който не е член на борсата брокерът уведомява и съгласува с члена параметрите по сделката с оглед крайно оформяне на поръчката, ако членът не е предоставил необходимите пълномощия на своя брокер.
3. След съгласуването брокерът приема от потенциалните продавачи или купувачи писмена поръчка, която съдържа следната минимална информация: име на клиента; вида на сделката;

покупка или продажба; вида на стоката, на контракта и срока на доставка; брой партии /контракти/, който ще се търгуват; качествени изисквания; изисквания за цената на оттъргуване и срока на валидност на поръчката.

4. В случай, че членът и/или клиентът желаят да отменят вече възложена поръчка те подават отменяща поръчка.
5. Внасяне на изискуемите маржин депозити по клиринговите партии.
В случаите, когато страната-продавач притежава складов запис за конкретната партида борсова стока, издаден от лицензиран публичен склад, маржин депозитът може да бъде обезпечен с този складов запис.
6. Регистриране на поръчката или отменящата поръчка като стандартизирана заявка за оттъргуване на съответния борсов кръг най-късно до 16,00 часа в последния работен ден, предшестваш деня за борсова търговия, с изключение на офертите, които са по реда и в сроковете по чл. 105 на този правилник. Изменение на вече подадена заявка не се допуска; ако се налагат някакви изменения, подадената заявка се отменя и се подава нова заявка, с коректните параметри.
7. Изпълнение на поръчката от брокера в открито обявяване по време на борсовата сесия.
8. Регистриране на сделката в клиринговата къща и уведомяване на клиентите /продавачи или купувачи/ за сключените сделки в писмен вид /писмо, съобщение по факса или по телекса, или по електронна поща/ по стандартна форма на борсата.
9. Клиринговата къща подготвя необходимите платежни документи.

Чл. 43-А. /1/. Национална стокова борса организира и прилага система за неприсъствена (електронна) борсова търговия при стриктно спазване на изискванията по чл. 25а, ал. 2 от ЗСБТ.

/2/. Електронното оттъргуване се провежда при стриктно спазване на специалните правила, които ще бъдат разработени след изготвянето и въвеждането в експлоатация на специализиран програмен продукт и ще се прилагат след одобряването им от ДКСБТ.

Чл.43-Б. Към Национална стокова борса се образува борсов арбитраж със следните правомощия:

1. дава задължителни тълкувания на Борсовия правилник;
2. разрешава спорове във връзка със сключването и изпълнението на борсовите сделки;
3. разрешава спорове по изпълнението на договорите между членовете и клиентите им и между членовете и брокерите.

КЛИРИНГОВА КЪЩА

Чл.44./1/. За гарантиране на задълженията по сключените фючърсни и опционни сделки Национална стокова борса създава клирингова къща.

Член на клиринговата къща /клирингов член/ може да бъде лице, което е внесло минимално изискуемата вноска в клиринговата къща и

а/ е акционер на Национална стокова борса или

б/ е член на Национална стокова борса или

в/ лицензирана от БНБ финансова институция

Член на борсата, който не е клирингов член, може да търгува на борсата, ако има договор с клирингов член.

Клиринговата къща осигурява:

а/ помещения с висока степен на сигурност;

б/ система за финансов контрол, която да осигурява:

- спазването на изискванията за капиталова адекватност на клиринговите членове;

- контрол на паричните маржин депозити;
- контрол на точното изпълнение на всички сделки;
- опазване на тайната относно стоковите позиции;

в/ условия за електронен трансфер на плащанията;

г/ събиране и плащане на маржин депозитите според

стойността на откритите позиции и изравняването им при промяна на пазарните цени.

/2/. Чрез клиринговата къща се осъществява клиринговане и гарантиране на всички насрещни фючърсни и опционни сделки контракти, сключени на борсата. Тя следи за изпълнението на финансовите изисквания към членовете на борсата. По своята същност тя представлява система за финансова защита на интересите на борсовите членове и техните клиенти.

/3/. Клиринговата къща е елемент от борсовия механизъм, като нейните членове носят пълна отговорност за контрактите, сключени през тях.

/4/. Отговорността на клиринговата система се простира до нетното уреждане на сделките, сключени между борсовите членове. Тя не отговаря за уреждането на финансовите взаимоотношения между борсовите членове и техните клиенти, които не са членове на борсата.

Техническо осигуряване на клиринговата система

Чл.45./1/. Клиринговата система представлява съвкупността от клиринговата къща, клирингова/и/ сметка/и/, титуляр на която/които/ е борсата и разплащателни сметки на членовете на борсата, както и разплащателна/и/ сметка/и/ на самата борса.

/2/. Клиринговата сметка представлява разплащателна сметка в обслужващата банка, като в тази сметка се поддържат отделни партии на всички членове на клиринговата къща /клирингови партии/ с цел контролиране състоянието на маржовете им. При необходимост може да се откриват и повече клирингови сметки - по видове валути, по видове сделки, по видове стоки, по стокови позиции и др.

/3/. Всеки клирингов член има открита разплащателна сметка в същата банка с цел от нея да покрива своевременно задълженията си към клиринговата си партия или по нея да получава излишъците си от клиринговата си партия.

/4/. Борсата поддържа разплащателна/и/ сметка/и/ в обслужващата банка, по която/които/ превежда от клиринговите партии на членовете дължимите такси, комисионни, санкции и др.

/5/. Всеки член на клиринговата къща покрива задълженията си към клиринговата си партия с платежно нареждане или вноска в брой.

/6/. Борсата Клиринговата къща осъществява клиринга, респективно превежда излишъците от клиринговите партии по разплащателните сметки на членовете чрез нареждане за масово плащане /БУС 5594/.

Права, задължения и функции на борсата, членовете на борсата и на клиринговата къща и брокерите към клиринговата система

Чл.46./1/. Търгуващите членове са длъжни да поддържат начален маржин депозит по клиринговите партии на клиринговите членове, за да получат правото да сключват сделки на борсата. Началният маржин депозит се определя с договора между члена на борсата и члена на клиринговата къща. Този маржин депозит им дава право да сключват сделки до определен таван.

/2/. Членовете на борсата са длъжни да поддържат по клиринговите партии освен началния маржин депозит и суми, покриващи изискванията за начален маржин депозит по всички свои открити позиции.

/3/. Борсата има право да изисква от членовете на клиринговата къща, респ. от членовете на борсата увеличен начален маржин депозит, който им дава право да сключват сделки на по-голяма обща стойност.

/4/. Борсов член, който сключва фючърсни сделки е длъжен да внася и вариационен маржин депозит, в случай, че разликата между текущата пазарна цена и контрактната цена по сделката показва загуба по неговата открита позиция. Текущата пазарна цена е средна претеглена цена, определена по методика от Съвета на директорите.

/5/. Борсов член, който заявява покупка на опции, е длъжен да поддържа по клиринговата си партида и опционен маржин депозит, равен на сумата от премиите по всички заявки за закупуване на опции.

/6/. Ако свободният авоар по клиринговата партида на някой клирингов член спадне под началния, респективно увеличения начален маржин депозит, борсата отстранява членовете на борсата, с които той има сключени договори, от търгуване до попълването на авоара му.

/7/. Брокерите са длъжни незабавно след приключване на съответната борсова сесия да предадат на клиринговата къща документацията за всички сключени сделки.

/8/. Клиринговата къща обработва получената от брокерите информация и на нейна основа подготвя платежните документи, с които да бъде наредено на обслужващата банка да дебитираща и кредитира съответните сметки и партиди на борсата и клиринговите ѝ членове.

/9/. Освен предвидените в ал.1,2,3 и 4 маржин депозити членове, които по принцип са заявили желание за сключване на фючърсни и/или опционни сделки, внасят и гаранционен депозит и/или опционен маржин депозит, чийто размер и структура се определя от Съвета на директорите съгласувано с Комисията по маржовете, оперативната дейност и борсовия контрол.

Технология на финансовите операции по клиринга

Чл.47. Преди сключване на сделката:

1. Внасяне на гаранционен депозит и/или маржин депозит за фючърсни и опционни сделки;
2. Внасяне /или допълване по откритите позиции/ на началния маржин депозит от членовете по клиринговите им партиди.
3. Внасяне на увеличен начален маржин депозит.

Чл.48. След сключване на сделката и обработката на подадената от брокерите информация в клиринговата къща:

1. Внасяне на вариационните маржини.
2. Удържане от страна на борсата от съответните клирингови партиди на всички борсови такси и комисиони.
3. Превеждане /при поискване от членовете на клиринговата къща/ на положителните вариационни маржове от клиринговите партиди на членовете на борсата към разплащателните им сметки.
4. В случай на неизпълнение на задълженията на някоя от страните по сключена сделка - превеждането на неустойката от клиринговата партида на неизправната страна към клиринговата партида на изправната страна.
5. Превеждане на суми между клирингови партиди по влезли в сила решения на Борсовия арбитраж.

Ред за определяне на неизправност на страна по сделката

Чл.49. Изправната страна уведомява в писмен вид борсата, че другата страна не е изпълнила задължението си по борсовата сделка чрез уведомление за неизпълнение.

Чл.50.. Борсата поканва писмено обвинената в неизправност страна в тридневен срок да представи документи, че е изпълнила задължението си:

1. Ако е купувач - че е превел дължимата сума.
2. Ако е продавач - че е доставил стоката.

Чл.51. Ако в тридневен срок не бъдат представени документи за изправност, борсата превежда служебно неустойката от клиринговата партия на неизправната страна към клиринговата партия на изправната страна.

Чл.52. Ако бъдат представени документи за изправност, борсата не превежда неустойката и сезира Комисията по етика и членство.

Чл.53. Ако междувременно някоя от страните сезира Борсовия арбитраж, до произнасяне на решението му сумата по неустойката се блокира по съответната клирингова партия.

Чл.54. След произнасяне на решението на Борсовия арбитраж неизправната страна дължи сумата по неустойката плюс лихви за забава, плюс санкция /ако има наложена такава от Борсовия арбитраж/, плюс арбитражната такса, плюс дължимата борсова комисионна.

V. РЕД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СДЕЛКИТЕ

Чл.55. Заявките за покупка и продажба се регистрират в регистъра на борсата и в компютърната система.

Чл.56. Заявките се подават от брокерите на хартиен носител или по факс или чрез електронна поща по установена от борсата форма в Секретариата.

Чл.57. До момента на тяхната регистрация в Секретариата на НСБ заявките са тайни.

Чл.58. Достъп до заявките до момента на тяхното подаване имат само брокерите, които са ги подали. За всяка определена стока СД определя параметрите на заявките, които ще се обявяват предварително.

Чл.59. Представяне на заявките за покупка и продажба.

1. Брокерите подават предложенията си по време на провежданите отделни борсови сесии.
2. Брокерът обявява гласно своето предложение:
"Брокер№...продавам/купувам/стока/.....партии, по цена ... лева/мерна единица, вид на сделката.....срок на доставка.....място на доставка.....допълнителни условия.....".
В случаи на отгъргуване на типизирани контракти предложението на брокера съдържа само цената и броя на контрактите.
3. Поредността на подадените предложения се оформя по реда на тяхното постъпване и регистриране в компютърната система.
4. В рамките на една поредност брокерът може да подаде максимално пет предложения.
За подаване на всяко предложение се определя максимално една минута. В случай, че този лимит е надхвърлен брокерът губи поредността си.
5. Подаването на предложението, регистрирано в Протокола и в компютърната система задължава съответния член на НСБ като страна по договора за покупко-продажба с всички произтичащи от това правни последствия.
6. Потвърждаването на готовността за сключване на договор за покупко-продажба се осъществява в борсовата зала по време на съответния борсов кръг като съответният брокер оповестява на глас: "Продавам/купувам ..... (количество) при цена.....".
7. Поредността на предложенията за сключване на договори за покупко - продажба се определя хронологично според часа и минутата на потвърждаване на предложението.

Чл.60. Потвърждаване на предложението за покупко-продажба и сключване на договор за покупко-продажба.

1. Под сключване на договор за покупко-продажба се разбира потвърждаване на предложението за покупка или продажба, включително и само за част от предложеното количество по време

- на отгъргуването в борсовата зала на съответния борсов кръг. Сделките се сключват при спазване на принципа на свободно и открито договаряне между брокерите.
2. В случай на потвърждаване на предложението, респективно частично потвърждаване, то се оттегля от отгъргуване, респективно се оттегля отгъргуваното количество по партиди.
  3. За всяка сключена борсова сделка се изготвя съответен договор по образец или типизиран контракт с всички произтичащи от това правни последиствия.
  4. След приключване на борсовия кръг страните /брокерите/ подписват договорите за покупко-продажба или типизираните контракти и ги представят в Секретариата на борсата срещу разписка.
  5. Брокерите получават заверени от борсата копия от договорите за покупко-продажба след внасяне на гаранционен депозит в размер на комисионните и таксите, дължими на борсата и на Клиринговата къща

VI. ИЗИСКВАНИЯ И РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЧЛЕНОВЕ И ЗА ТЯХНОТО ВРЕМЕННО ИЛИ ОКОНЧАТЕЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ БОРСОВАТА ТЪРГОВИЯ.

Чл.61. Член на стоковата борса може да бъде само търговец по смисъла на Търговския закон или лице, регистрирано по законодателството на държава - членка на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство, което е:

1. акционер на стоковата борса или
2. заплатило членски внос

Чл.62. Кандидатите за членове на НСБ представят в Секретариата следните документи :

- Молба
- Регистрационна форма;

Чл.63./1/. Членовете на стоковата борса се приемат по решение на Съвета на директорите, съгласувано с Борсовия комитет.

/2/. Редът за приемане на членове на НСБ по чл.61 т.1 е както следва :

1. Акционерите на борсата представят в Секретариата документите по чл.62.
2. Членските правоотношения на акционери на НСБ възникват след като Съветът на директорите констатира факта по т.1.
3. Членството на акционерите е безсрочно.

/3/. Редът за приемане на членове по чл.61 т.2 е както следва :

1. Членството на НСБ по чл.62 т.2 е за срок от шест месеца или една година.
2. Кандидатите за членове представят документите по чл.62.
3. Документите се разглеждат от Борсовия комитет.
4. Представените документи и становищата на Борсовия комитет се разглеждат от Съвета на директорите.
5. Съветът на директорите уведомява кандидата за взетото решение.
6. Лице, на което е отказано да бъде прието за член, може да иска от Общото събрание на акционерите отмяна на отказа. Жалбата срещу отказа се включва за разглеждане на първото следващо Общо събрание на акционерите.

Чл.64. Лице, на което е отказано да бъде прието за член на стоковата борса, може да кандидатства за членство отново не по-рано от шест месеца от получаването на отказа.

Чл.65. НСБ издава удостоверение за членство на приетите членове на борсата.

Чл.66. Членовете на НСБ упражняват своите права и задължения в съответствие с този Правилник и със Закона за стоковите борси и тържищата.

Чл.67./1/. Член на борсата може да бъде временно отстранен за срок до шест месеца от борсова търговия по решение на Съвета на директорите, съгласувано с Борсовия комитет, в следните случаи:

1. Неучастие в борсовата търговия.
2. Невнасяне в срок на дължимите маржин депозити по клиринговата партида.
3. Системно заявяване на сделки по цени, значително отклоняващи се от цените по сключени сделки.
4. Неоказване на контрол върху воденето на брокерските дневници.
5. Неоснователно обвиняване на друг член в неизправност.
6. Неуведомяване в срок на краен клиент за сключена сделка или неофсетирана в срок открита позиция.
7. Подронване на борсовия или на други борсови членове авторитет.
8. Просрочване на парични задължения към борсата по сключени борсови сделки и/или по издадени фактури за срок по-дълъг от шест месеца, считано от датата на сделката.

/2/. Член на НСБ може да бъде окончателно отстранен от борсова търговия с решение на СД, съгласувано с Борсовия комитет в следните случаи :

1. Доброволно напускане.
2. Изключване поради :
  - неспазване на ЗСБТ и настоящият правилник;
  - прекратяване на търговеца;
  - влязла в сила присъда за престъпление от общ характер;
  - злоупотреба с доверието или доброто име на борсата или на нейни членове и подронване на борсовия или на други членове авторитет.
  - просрочване на парични задължения към борсата по сключени борсови сделки и/или по издадени фактури за срок по-дълъг от дванадесет месеца, считано от датата на сделката.

Чл.68. Окончателното отстраняване се счита за осъществено след окончателно уреждане на имуществените взаимоотношения на напускащия член с други членове или НСБ.

Чл.69. Членовете на НСБ имат право :

- да участвуват във всички форми на борсовата търговия;
- да участвуват в търговията, организирана от НСБ чрез свои посредници - брокери; взаимоотношенията между членовете на Национална стокова борса и техните брокери се уреждат на договорна основа между тях за участие в съответните борсови кръгове. Членът може да разшири обхвата на пълномощията на брокерите си и чрез нотариално заверено пълномощно.
- да правят предложения за промени в Борсовия правилник и Правилника за борсовия арбитраж.
- да получават информация за дейността на борсата.
- да сезират Борсовия арбитраж;
- да бъдат членове на клиринговата къща.

Чл.70. Членовете на НСБ са задължени :

- да пазят и не разгласяват поръчките и указанията на клиента, които са търговска тайна;

- да спазват правилата и решенията на органите за управление на борсата;
- да съдействат за постигане на целите на борсата;
- да изпълняват своевременно паричните си задължения към борсата и другите борсови членове.
- да съобщават писмено незабавно на Съвета на директорите и в 7-дневен срок на ДКСБТ за сключените и прекратените договори с брокери.

VII. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ВРЕМЕННО ПРЕУСТАНОВЯВАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА С ОПРЕДЕЛЕНИ СТОКИ

Чл.71. Ако броят на членовете на един борсов кръг падне под 20 в продължение на 10 последователни борсови сесии за търгуване, Съветът на директорите взема решение за временно преустановяване дейността на съответния борсов кръг.

Чл.72. Ако в продължение на шест месеца от преустановяване дейността на борсовия кръг по реда на чл.71 броят на членовете остане под 20, Съветът на директорите прекратява дейността на кръга.

Чл.73. Ако котировката на борсовата цена в даден борсов кръг за търгуване падне под долната граница или превиши горната граница, определени за съответната стока спрямо цената на откриване на търговията за съответните стокови позиции, Водещият борсовия кръг може временно да прекрати търговията на сесията по тези стокови позиции, като обяви срока за прекратяване.

VIII. ИЗИСКВАНИЯ, КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ СПАЗВАТ ОТ БРОКЕРИТЕ

Чл.74. Брокер може да бъде лице, което:

/1/ е дееспособно и не е осъждано за умишлено престъпление от общ характер;

/2/ - отменена

/3/ е вписано във водения от ДКСБТ регистър на брокерите, осъществяващи дейност на Национална стокова борса.

/4/ Национална стокова борса води Регистър на брокерите, които извършват дейност на нея. Регистърът съдържа минимално следните данни: трите имена и ЕГН, местожителство и адрес на брокера, дата и номер на решението на Комисията, въз основа на което брокерът е вписан в регистрите на Комисията, дата и номер на решението, с което е заличена регистрацията за брокерска дейност.

Чл.75. /1/ Брокерът е физическо лице, което сключва сделки на борсата от името на член на стоковата борса;

/2/ Брокерът не може да сключва договор за борсово представителство с повече от един член на борсата.

/3/ Брокерът сключва сделки на борсата в съответствие с интересите на клиентите и членовете на стоковата борса.

/4/ Брокерът има следните права:

- да участва в борсовите сесии
- да бъде избран в Борсовия комитет
- да прави предложения за изменения и допълнения в Борсовия правилник
- да ползува услугите, които предоставя борсата

Чл.76. Брокерът няма право:

- да сключва сделки на стоковата борса за своя сметка нито лично, нито чрез трето лице.
- да нарушава борсовите правила и разпоредби
- да участва в сдружения с членове на борсата и брокери с цел извършване на борсови операции за обща сметка
- да накърнява интересите на едни свои клиенти за сметка на благодетелстване на други
- да разпространява твърдения и слухове, водещи до нарушаване нормалния ход на борсовата търговия и уронване престижа на борсата
- да представлява на борсовите кръгове член на борсата, на който той е управител или едноличен собственик на капитала.

Чл.77. Брокерът е длъжен:

- да пази и не разгласява поръчките и указанията на члена и клиентите, които са търговска тайна.
- да познава особеностите на стоките с които търгува и да дава консултации на клиентите си
- да подписва договорите за сключените сделки
- да уведомява клиентите си за сключените сделки
- да изпълнява задълженията си спрямо борсата и всички участници в борсовата търговия.

Чл.78. Брокерите и Съветът на директорите на НСБ са длъжни да заявяват промените в обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистрите на Държавната комисия, в 14-дневен срок след настъпването им.

IX. ПРАВИЛА ЗА ВОДЕНЕ НА БРОКЕРСКИ ДНЕВНИЦИ

Чл.79. Брокерът води дневник, съдържащ информация за обслужваните клиенти, както и всяка друга информация относно възложената му и извършена от него брокерска дейност.

Чл.80. Правилата за водене на брокерските дневници са съгласно Инструкция за водене на дневници от брокерите, осъществяващи дейност на стокова борса, приета с Протоколно решение № 42/18.11.2010 год. на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата.

Чл.81. Реквизитите на Брокерския дневник са съгласно Примерна форма на Брокерски дневник, приета с Протоколно решение № 42/18.11.2010 год. на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата.

X. РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИЗВЪРШВАНИТЕ УСЛУГИ И РАЗМЕР НА ТАКСИТЕ

Чл.82. Борсата извършва следните услуги :

1. предоставяне на право на членство на лица - неакционери на борсата;
2. включване в клиринговата система;
3. поддържане на клирингови партиди;
4. клиринговане на сделките;
5. право за сключване на сделки на борсовите сесии;
6. достъп до средства за комуникация;
7. разпространение на бюлетин за проведена борсова сесия;
8. писмени справки;
9. информационни услуги и анализи;
10. ценови и маркетингови проучвания;
11. предоставяне под наем на членовете на борсата на активи, свързани с дейността на борсата;
12. обучение на брокери, членове, техни клиенти и трети лица;
13. арбитражни услуги.

Чл.83. По решение на СД борсата може да извършва и други услуги свързани с предмета ѝ на дейност.

Чл.84. Видът и размерът на таксите без включен ДДС, дължими към Национална стокова борса АД, е както следва:

I. Членски такси за лица, които не са акционери на борсата:

1. Встъпителна такса - 1000 лв.
2. Годишна такса за електронна търговия - 600 лв.

II. Такси за сключени борсови сделки, дължими от всеки борсов член, страна по сделката:

1. По сделки за зърно по смисъла на Закона за съхранение и търговия със зърно:
- 0,15 % от стойността на сделката
2. По всички останали сделки:
- за сделки на стойност до 1 000 000.00 лева включително - 0,16 % от стойността на сделката;
- за сделки на стойност от 1 000 001.00 лева до 10 000 000.00 лева включително - 0,09 % от стойността на сделката;
- за сделки на стойност над 10 000 001.00 лева - 0,05 % от стойността на сделката.

III. Такси за предоставяне на справка по борсовите регистри и ценова информация:

1. За една стокова позиция за една дата - 25 лв.
2. За една стокова позиция за един месец - 50 лв.
3. За една стокова позиция за период от 1 до 6 месеца - 80 лв.
4. За една стокова позиция за период от 6 до 12 месеца - 100 лв.
5. За една стокова позиция за период над 1 година - 120 лв.

IV. Такса за обучение на 1 брокер - 150 лв.

V. Такса за ценови справки и пазарни проучвания - по договореност, в зависимост от стоковия обхват и времевия период на справка или проучването.

VI. Арбитражна такса – 1 % от стойността на конкретната сделка, като разноските по арбитражното дело се заплащат отделно.

XI. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА НАЛАГАНЕ НА САНКЦИИ НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА СТОКОВАТА БОРСА И НА БРОКЕРИТЕ

Чл.85. (1) Борсовият правилник е задължителен за стоковата борса, за нейните членове и за брокерите.

(2) Служителите на борсата, членовете на борсата и техните брокери и арбитражите са длъжни да спазват този Правилник и приложенията към него, Правилника за борсовия арбитраж и да не разгласяват борсовата тайна.

Чл.86. Непознаването на разпоредбите на Борсовия правилник и приложенията му не е основание за освобождаване от отговорност.

Чл.87. Субекти на дисциплинарни нарушения са:

1. членовете на борсата;
2. брокерите на членовете;
3. длъжностните лица от борсовата администрация.

Чл.88. Длъжностните лица на борсовата администрация, брокерите и членовете са длъжни да оказват съдействие на Борсовия комитет и на Борсовия арбитраж при извършваните от тях

проверки, включително и да предоставят съответната изисквана документация и друга информация.

Чл.89. Възникнали нетърговски и/или неимуществени спорове между членове на борсата и брокери се уреждат чрез доброволно споразумение или се отнасят до Борсовия комитет.

Чл.90/1/. На виновните лица, независимо от гражданската и/или наказателна отговорност, се налагат следните наказания:

1. обръщане на внимание;
2. – отменена;
3. лишаване от право за участие в борсови сесии или за упражняване на други членски или брокерски права за срок до 6 месеца;
4. лишаване за постоянно от правото за участие в борсови сесии или други членски права, включително и пълно прекратяване на членството;
5. отстраняване на брокер от брокерската колегия.

/2/. В случаите по т.3, 4 и 5 на санкциониранията лица не се възстановяват внесените от тях такси.

/3/ Наказанията на членовете на борсата се налагат от Съвета на директорите, а на брокерите – от Изпълнителните директори.

/4/ Наказанията на членовете на борсата и брокерите са публични и се обявяват на подходящо място в помещенията на борсата.

XII. РЕД, ВИД И НАЧИН ЗА ОГЛАСЯВАНЕ И ПУБЛИКУВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ОТНОСНО ТЪРГУВАНИТЕ СТОКИ И СКЛЮЧЕНИТЕ СДЕЛКИ

Чл. 91. Стоките, предмет на борсовата търговия, както и допълнените с решение на Съвета на директорите, съгласувано с Борсовия комитет, следва да бъдат официално оповестени минимално 14 дни преди датата на започване на търговията с тях.

Чл. 92. С решение на СД се определя датата, от която стоките могат да бъдат включени за оттъргуване на борсовите сесии.

Чл. 93. Борсата публикува информация относно търгуваните стоки и сключените сделки на своята електронна страница.

XIII. ПРИНЦИПИ И РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТЪРГУВАНИТЕ СТОКИ, БОРСОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ И ПРЕДСТАВЛЯВАЩИТЕ ГИ БРОКЕРИ НА ЛИЦА, УЧАСТВУВАЩИ В БОРСОВАТА ТЪРГОВИЯ

Чл. 94. Борсата предоставя безплатно на всяко лице, което прояви интерес, предварителна информация в писмен вид относно търгуваните стоки, борсовите членове и представляващите ги брокери.

XIV. ДРУГИ ВЪПРОСИ, ОПРЕДЕЛЕНИ В ЗАКОНА ЗА СТОКОВИТЕ БОРСИ И ТЪРЖИЩАТА

Чл. 95. Стоковата борса, изпълнителните членове на Съвета на директорите и служителите на борсата не могат:

а/ да извършват брокерска дейност;

б/ да бъдат членове на борсата или да сключват договори с членове на борсата пряко или чрез свързани лица;

в/ да сключват търговски сделки пряко или чрез свързани лица, освен ако това е необходимо за осъществяване дейността на борсата по чл. 2 ал. 1 от ЗСБТ;

г/ да предоставят избирателно или предварително търговска информация на членове на стоквата борса, на техните клиенти или на други заинтересувани лица освен в случаите, предвидени в Борсовия правилник.

Чл. 96. Приходите на Национална стокова борса се формират от такси, лихви и дарения.

Чл. 97. Видът и размерите на таксите се обявяват на борсовите членове.

Чл. 98. /1/. За осъществяване на дейността си Национална стокова борса създава следните фондове:

1. Фонд “Резервен”;
2. Гаранционен фонд;
3. Резервно-осигурителен фонд.

/2/. Източници на фонд “Резервен” са източниците, предвидени в чл. 246 ал. 2 от Търговския закон, както и превишението на приходите над разходите в края на счетоводната година. Средствата по този фонд, освен за целите по чл. 246 ал.3 се използват и за покриване на разходи, свързани с дейността на борсата.

/3/ Източници на Гаранционния фонд са вноски от клиринговите членове в размер на 1 % от сумата на сделките, за които отговарят, но не по-малко от 100 лв. Средствата по този фонд се използват за гарантиране на плащания по борсови сделки.

/4/ Източници на Резервно-осигурителния фонд са таксите за услуги, предоставяни от Клиринговата къща. Средствата по този фонд се използват за гарантиране на плащанията по борсовите сделки на клиринговите членове при недостиг на средства от маржин депозитите им и на вноските им в Гаранционния фонд, а също така и за издръжка на Клиринговата къща. Те могат да се използват и за закупуване на лихвоносни ценни книжа.

/5/ При недостиг на средства в Резервно-осигурителния фонд за гарантиране на плащанията се използват средства и от Гаранционния фонд.

/6/ Средствата от Гаранционния фонд, извън вноската на съответния клирингов член, както и от Резервно-осигурителния фонд се използват за ефективни плащания по борсови сделки само след влязло в сила решение на Борсовия арбитраж или друг компетентен орган.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА КЛИРИНГОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ

Чл. 99. Под капиталова адекватност на клирингов член на Национална стокова борса се разбира съотношението на сумата по клиринговата му партида към общата стойност на сключените сделки, за чието изпълнение той отговаря.

Чл. 100. Капиталовата адекватност на клиринговите членове във всеки един момент трябва да бъде не по-малко от 1 /един/ %.

XV. СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА БОРСОВА ТЪРГОВИЯ С ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

Чл. 101. Настоящите специфични правила се прилагат в случаите, при които Възложителите на обществени поръчки са приели решение за възлагане на обществени поръчки чрез процедура на стокова борса.

Чл. 102. /1/ Стоките, предмет на борсова търговия с обществени поръчки, са идентични с определените в Постановление № 191 на Министерския съвет от 29.07.2016 г. за одобряване на списък на стоките по чл. 79, ал. 1, т. 7 и чл. 191, ал. 1, т. 6 от Закона за обществените поръчки (обн. ДВ, бр. 61 от 05.08.2016 г., изм. бр. 99 от 13.12.2016 г., в сила от 13.12.2016 г.).

/2/Търговията със стоки, предмет на обществена поръчка се осъществява на подкръговете към единния борсов кръг на основа на заявките на брокерите, представляващи Възложителите на обществени поръчки и насрещните заявки на брокерите, представляващи кандидати за доставчиците по обществени поръчки.

Чл. 103. При подаване на заявки за покупка от брокери, представляващи възложители на обществени поръчки или кандидати за доставчици по обществени поръчки, същите следва да указват и обстоятелството, че заявката е по Закона за обществените поръчки (ЗОП).

Чл. 104. За получените заявки за покупка по ЗОП и за началната дата на търгуването им борсата публикува информация на страницата си в ИНТЕРНЕТ и на информационното табло пред борсовата зала.

Чл. 105. Редът за провеждане на борсовата сесия за покупки по ЗОП е идентичен с този при оттъргуване на другите заявки. Сключването на борсов договор за покупка по ЗОП може да се осъществи не по-рано от 5 работни дни след публичното обявяване на заявката за покупка, включително и деня на обявяването.

Чл. 106. Борсовите сделки за доставка по обществени поръчки са:

1. “Сделки с незабавно изпълнение”, при които страните по сделката са договорили доставката, предмет на обществената поръчка да бъде изпълнена в срок до 10 работни дни след сключване на борсовия договор.

2. “Форуърдни сделки”, в т.ч. “флотан”, при които страните по сделката са договорили изпълнението на доставката да се осъществи по цена, договорена по време на борсовата сесия и в срок по-дълъг от 10 работни дни, договорен при сключване на борсовия договор.

Чл. 107. Сделките, сключени по ЗОП пораждат правно действие за изпълнителя по сделката от датата на сключване на договора, а за възложителя – след получаване на депозита за добро изпълнение и представяне на всички изискуеми легитимиращи документи от страна на изпълнителя по сделката.

Чл. 108. При невнасяне в срок на гаранционния депозит и/или непредставяне в срок на изискуемите документи от страна на изпълнителя, сделката се счита за неключена по отношения на възложителя на обществената поръчка и заявката на неговия брокер автоматично се подновява за търговия за следващата борсова сесия, ако е в срок на валидност.

Чл. 109. Борсов член, който в договорения срок не е внесъл гаранционния депозит и/или не е представил легитимиращите доставчика документи или е допуснал това да бъде извършено от негов клиент, се наказва по решение на СД с недопускане до участие в борсовата търговия за срок до 4 следващи борсови сесии.

Приложение към чл. 43-А от Борсовия правилник

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА НЕПРИСЪСТВЕНА ТЪРГОВИЯ

§ 1. Системата за неприсъствена търговия гарантира:

1. равен достъп до пазарната информация и равни условия за участие в търговията на всички борсови членове;
2. автоматизирано сключване на борсовите сделки;
3. необратимост на сключените посредством системата борсови сделки;
4. електронна връзка със системите за клиринг и сетълмент;
5. непосредствено отчитане на сключените сделки;
6. незабавно оповестяване на въведените поръчки или котировки и сключените посредством системата сделки;
7. ефективен контрол и анализ на сключените сделки и въведените поръчки или котировки;

8. възможности за търгуване на всички борсови членове и за техническо поддържане и усъвършенстване;
9. съвременна защита на електронната система;
10. спазване на останалите изисквания на закона.

§ 2. Изисквания, на които следва да отговарят борсовите членове за сключване на сделки на съответния борсов кръг:

1. Да са изпълнили изискванията на чл. 61-66 от Боровия правилник.
2. Да са заявили желание за участие в неприсъствената търговия.
3. Да са вписани в борсовия регистър на участниците в неприсъствената търговия.
3. Да имат акредитирани брокери за участие в неприсъствената търговия.
4. Брокерите да са получили права (електронен подпис) за достъп до системата за неприсъствена търговия.

§ 3. Условия, ред и срокове за регистрация на борсовите членове като участници за съответната борсова сесия:

1. Борсовите членове участват в борсовите сесии само чрез своите брокери, акредитирани за участие в неприсъствената търговия.
2. Брокерите се регистрират за участие в борсовите сесии чрез включване в Системата за неприсъствена търговия.
3. Нареддания за участие в неприсъствената търговия могат да се подават по време на борсовата сесия, както и 30 минути преди нея – за предстоящата сесия.

§ 4. Условия, ред и срокове за временно или окончателно отстраняване на борсовите членове от участие в търговията:

Прилагат се съответно чл. 67-70 от Боровия правилник.

§ 5. Процедури и изисквания относно провеждане на неприсъствена търговия, както и условия за извършване на клиринг и сетълмент:

1. Неприсъствената търговия се осъществява посредством уеб-базиран специализиран програмен продукт, който отговаря на изискванията на закона и на борсовия правилник.
2. Неприсъствените борсови сесии се провеждат по график, който се приема от Съвета на директорите.
3. Допускане на стоки/активи до неприсъствена търговия:

Провеждането на неприсъствени борсови сесии не отменя провеждането на присъствените борсови сесии.

Допускането на стоки/активи до неприсъствена търговия се осъществява с решение на Съвета на директорите.

4. В Системата за неприсъствена търговия се допуска въвеждане само на предварително гарантирани нареддания. Конкретните срокове за внасяне на гаранционни депозити и техният размер се определят с решение на Съвета на директорите.

5. Наредданията съдържат следните реквизити: код на брокера, код на стоката, вид на операцията (“купува” или “продава”), код на вида на сделката, количество, цена, регион на доставка, делимост, валидност, за чия сметка (на борсовия член или на негов клиент).

6. Сделките се регистрират автоматизирано и се считат за сключени при достигане на ценово съответствие на насрещните нареддания съгласно ценовия механизъм и при пълно съвпадение на останалите параметри по наредданията, с изключение на количеството.

7. При сключване на сделка, гаранционните депозити по насрещните нареждания се трансформират в гаранционни депозити по сделката.
8. След края на борсовата сесия, до края на работния ден, се изпраща информация до клиринговата система за всички сключени за деня сделки.
9. След края на борсовата сесия, до края на работния ден, се изпраща електронна справка от информационната система до всеки брокер за всички сключени от него сделки за деня и до всеки борсов член за сключените от всички негови брокери сделки, както и за не закритите позиции.
10. Клиринговата система блокира гаранционните депозити до изтичане на срока за изпълнение на сделките.
11. След изтичане на срока за изпълнение на сделките клиринговата система освобождава гаранционните депозити.
12. До края на всеки работен ден клиринговата система изпраща информация до борсата за всички освободени гаранционни депозити, както и за откритите позиции.

§ 6. Организация на контрола върху търговията на съответния борсов кръг:

1. Контролът върху обема на търговията се осъществява чрез внесените гаранционни депозити.
2. Когато размерът на гаранционният депозит падне под минимално определения размер на поддържащия гаранционен депозит, Клиринговата система автоматично закрива позицията
3. Максималното и минималното ниво на промяна на текущата цена по сключените сделки не може да надвишава диапазона от плюс/минус 5% от цената на закриване.
4. Длъжностни лица от борсовата администрация, определени от Изпълнителните директори, следят за спазването на правилата и за техническата изправност на системата за неприсъствена търговия.

§ 7. Условия, ред и срокове за получаване на пряк достъп на неучастващи в търговията лица до котировките, сключените сделки и друга пазарна информация в системата за неприсъствена търговия:

Борсата поддържа непрекъснато на своя уеб-сайт текуща информация по всяка отделна позиция за количества и цени по сключени сделки, за най-висока котировка “купува” и най-ниска котировка “продава”, както и за общия брой на нарежданията за сделки.

§ 8. Ред за разглеждане на спорове, свързани със сключването на сделките посредством системата за неприсъствена търговия и тяхното изпълнение:

Прилага се съответно чл. 43-Б от Борсовия правилник.

§ 9. Условия и ред за налагане на санкции на борсовите членове и/или брокерите:

Прилагат се съответно чл. 85-90 от Борсовия правилник.

§ 10. При неприсъствената търговия едновременно може да се търгува с всички стоки/активи от всички борсови кръгове, които са допуснати до неприсъствена търговия.

§ 11. Всички борсови регистри се водят автоматизирано от Системата за неприсъствена търговия.

§ 12. Брокерските дневници, в частта им за сключените сделки, се водят автоматизирано от Системата за неприсъствена търговия и всеки брокер има право да преглежда своя дневник и да се позовава на информацията, вписана в него. Информацията относно сделките се съхранява пет години от датата на сключването им.

Приложение към чл. 36-А от Боровия правилник

НАЦИОНАЛНА СТОКОВА БОРСА
NATIONAL COMMODITY EXCHANGE

З А Я В К А
ЗА СДЕЛКИ С НЕЗАБАВНО ИЗПЪЛНЕНИЕ И ФОРУЪРДНИ СДЕЛКИ

Входящ номер..... Дата.....
(по регистъра на борсовата администрация, вписват се от длъжностното лице)

.....
№ от регистъра на АОП
Покупка (по ЗОП, ... **Продажба (за ПДИ)**
(ненужното се зачерква, покупките по ЗОП или продажбите-ПДИ се отбелязват с ограждане в кръг)
.....

I. ОПИСАНИЯ НА СТОКАТА

Наименование на стоквата група (ако е посочена):

Наименования на стоките и код по НСИ: (По отделни позиции и код ПРОДАГРО/ПРОДПРОМ)

Пор. №	Наименование	за покупки по ЗОП код по CPV	мерна ед. с-ма SI	кол-во	начална цена BGN с/без ДДС
1					
2					
3					
4					
5					

Модул на делимост (брой контракти):

Допълнителни характеристики:

Произход:			
Произход (държава)	дата:	производство (държава)	дата:

Сертификат за произход:

Срок на годност:

Документи, придружаващи стоката, съгласно БДС (номер):

Санитарни и/или хигиенни сертификати:

Промишлени [Сертификати за качество (анализи)

свидетелства и др.):

Други (митнически, платежни и други):

Опаковка и маркировка:

II. УСЛОВИЯ НА ДОСТАВКА И ПЛАЩАНЕ

Местонахождение:

Доставка (по ИНКОТЕРМС):

Норма на товарене и други условия на доставка:

Срок на доставка:

Начин на плащане:

Условия на плащане:

Платени мита и данъци:

III. ДРУГИ ФИНАНСОВИ УСЛОВИЯ

Граничен финансов ресурс на възложителя, купувач по ЗОП:

BGN

Гаранционен депозит (дата и начин на внасяне):

IV. ДРУГИ УСЛОВИЯ

Срок на валидност на поръчката:

Начална дата на търгуване на поръчката (по ЗОП и ПДИ):

Забележка:

БОРСОВ ЧЛЕН НА НСБ АД:

Подпис (печат)

БРОКЕР ВНОСИТЕЛ - ББР

№

Подпис

Име, презиме, фамилия:

Длъжностно лице в борсовата администрация:

Подпис и печат:

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. За унифициране и стандартизиране дейността на Национална стокова борса СД приема приложения към този Правилник, визиращи първични и вторични документи и регистри и утвърждава схема за документооборота на борсовите документи. Типизираните контракти и изискванията за водене на брокерските дневници представляват неразделна част от Борсовия правилник.

§ 2. Този Правилник е приет от Учредителното събрание на Национална стокова борса АД с Протокол от 31.10.1997 год. и е изменен и допълнен от Съвета на директорите с Протокол от 05.02.1998 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 24.09.1998 год., от Съвета на директорите с Протокол от 30.06.1999 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 01.10.1999 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 21.07.2000 год., от Съвета на директорите с Протокол от 12.01.2001 год. и от Общото събрание на акционерите с Протокол от 24.08.2001 год., от Съвета на директорите с Протокол от 18.02.2005 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 29.04.2005 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 02.06.2007 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 27.06.2008 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 20.06.2011 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 18.06.2012 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 26.05.2014 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 19.12.2014 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 01.06.2015 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 14.06.2017 год., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 27.06.2018 г., от Общото събрание на акционерите с Протокол от 10.06.2019 г. и от Общото събрание на акционерите с Протокол от 30.12.2020 г.